

KATEDRA POMOČNÝCH
VED HISTORICKÝCH
A ARCHIVNICTVÍ

**DĚJEPISNÁ
OLYMPIÁDA
54. ročník –
2024/2025**

Krajské kolo – zadání II. kategorie

Body celkem:	
-----------------	--

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku:

**„Ve středu zájmu člověk aneb Péče o duši a tělo od osvícenství po španělskou chřipku.“
(1740-1920)**

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka pak doplní porota získaný počet bodů. Celkem je možné získat **80 bodů**.

Úkol č. 1

S čistotou a špinou je spojena celá řada ustálených výrazů u nás i v Evropě už od starověku. Vyznáte se v nich? K ustáleným výrazům přiřaďte jejich nejpřesnější význam z nabídky.

	Ustálený výraz		Význam	Přiřazení
1	Je odborník na špinavou práci.	a	O problematických rodinných či firemních záležitostech mluví ve společnosti.	1-
2	Má čistou duši.	b	Tváří se, že s věcí nemá nic společného.	2-
3	Pere špinavé peníze.	c	Je to velmi podezřelý.	3-
4	Ruka ruku myje	d	Chystá něco špatného.	4-
5	Nad tím si myju ruce.	e	Dělá špatné věci, většinou násilné.	5-
6	Špatný pták, který do svého hnízda kálí	f	Když mu někdo s něčím (často nekalým) pomůže, on mu na oplátku také vypomůže.	6-
7	Peníze mu nesmrdí.	g	Je důvěřivý a ve všem hledá jen dobré.	7-
8	Tady něco smrdí.	h	Vystupuje proti prostředí, že kterého vychází.	8-
9	Má nečisté úmysly.	i	Snaží se legalizovat zisk z nekalých zdrojů.	9-
10	Pere špinavé prádlo na veřejnosti.	j	Je mu jedno, odkud peníze pocházejí, hlavně, že je má.	10-

5	
---	--

Úkol č. 2

Ve druhé polovině 19. století přistoupily magistráty ve všech velkých evropských městech k projektu asanace.

A. Jako radní města chci, aby se tento projekt realizoval. Které z následujících argumentů bych rozhodně ve své řeči použil, aby byl projekt schválen? Zakroužkujte právě 3 správná tvrzení.

- a) Města jsou přelidněná. Potřebujeme nové parcely na stavbu domů.
- b) Ve městě je příliš továren, musíme tomu zabránit.
- c) Město potřebuje přilákat turisty a tím i zvýšit svou ekonomiku.
- d) Naše ulice jsou příliš tmavé, a proto i nebezpečné.
- e) Město se potýká s vysokou úmrtností a stále hrozí nebezpečí epidemie.

3	
---	--

B. Co všechno tento projekt primárně zahrnoval? Zakroužkujte právě 3 tvrzení.

- a) vybudování inženýrských sítí
- b) bourání hradeb
- c) stavbu pavlačových domů
- d) zástavba nových stavebních parcel
- e) výstavbu veřejných koupelen pro chudé

3	
---	--

C. Asanace změnila podobu daného města. Ne vždy byly ale zásahy citlivé a zohledňovaly historické souvislosti. Projekt pražské asanace měl ve své době příznivce i velké odpůrce. Přečtěte si následující soudobý pohled historičky Kateřiny Bečkové na její první etapu.

„Těžko člověku, kterému je bytostně bližší stoletá ‚špína‘ hrbolatých zdí než sterilní čistota nablýskané novostavby, obhajovat pražskou asanaci, ... Bylo by jednoduché, připojit se slepě k dobovému příkrému odsudku hlouposti a nevzdělanosti tehdejších pánů pražských radních, strůjců a organizátorů asanace. Říkám-li ‚slepě‘, myslím tím s ignorací výhody stoletého nadhledu

a odstupu, neboť dnes, se znalostí dalších souvislostí, ba i architektonicky kvalitní asanační zástavby, se nemůžeme jednoznačně postavit na tu či onu stranu barikády... Asanaci je navíc v obecném laickém povědomí neprávem přičítáno k tíži mnoho demolice ...většina z nich však byla uskutečněna soukromými majiteli domů, a nikoliv pražskou obcí. Neexistence památkového zákona a důsledné respektování soukromých vlastnických práv nedovolily ochráncům staré Prahy nic víc, než marně protestovat ... Vinu městských pánů radních a obecních starších můžeme shledat snad jen v oblasti morální... měli vesměs svědomí čisté, měli oproti nám jen jiný názor na to, co je a co není památka.“

O každém z následujících tvrzení rozhodněte, zda vyplývá z uvedeného úryvku (zakroužkujte ANO), či nikoliv (zakroužkujte NE).

Autorka článku odsuzuje projekt pražské asanace.

ANO – NE

Z textu vyplývá, že dnešní hodnocení pražské asanace není jednoznačné.

ANO – NE

Podle Bečkové za pražskou asanací stojí také soukromé subjekty.

ANO – NE

Soukromé vlastnictví bylo v době pražské asanace důsledně dodržováno.

ANO – NE

Definice pojmu památka je podle textu dobově podmíněná.

ANO – NE

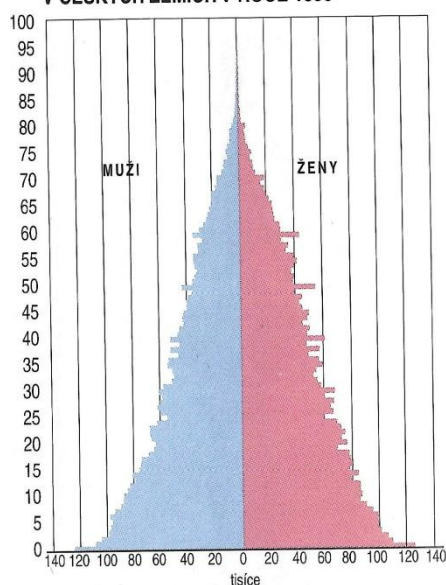
5

Úkol č. 3

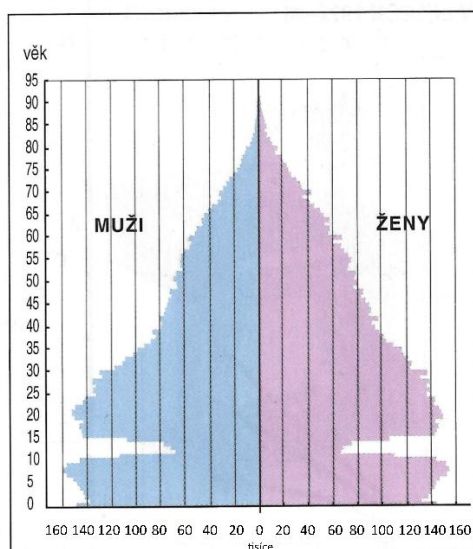
Prohlédněte si dva grafy znázorňující věkovou skladbu obyvatelstva ve dvou různých obdobích – 1880 a 1930 (rok 1930 byl zvolen proto, že nejsou dostupná data pro rok 1920). Územní rozsah považujte za obdobný v obou obdobích.

Označte tvrzení, které odpovídá údajům v grafech.

**VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATELSTVA
V ČESKÝCH ZEMÍCH V ROCE 1880**

VĚKOVÁ SKLADBA OBYVATELSTVA ČESKO-SLOVENSKA V ROCE 1930

- V roce 1930 se narodilo dvakrát více dívek než v roce 1880, zatímco počet šedesátiletých žen se nezměnil.
- V letech 1880 i 1930 byl počet sedmdesátiletých mužů a žen přibližně stejný.
- Porovnáme-li oba grafy, vidíme, že v roce 1930 bylo dvakrát více patnáctiletých dětí než v roce 1880.
- Chlapcům, kteří se narodili v roce 1880, bylo 50 let v roce 1930. Jejich počet se díky ztrátám v první světové válce zhruba třikrát zmenšil.

1

Úkol č. 4

Dobře si přečtěte úryvky ze soukromých dopisů německých žen, které byly sepsány mezi lety 1765-1800.

„Porodila jsem 6. prosince syna. Nebylo to bez problémů, ale nakonec to dobře dopadlo... Chlapce už zase kojím sama. Je tak velký, hodný a tichý, možná že je to proto, že se jmenuje Matthias Heinrich. Velký Matthias a všech sedm dalších dětí jsou zdravé, až na nějakou rýmu a kašel. Paní Trappová čeká tento týden jedenácté dítě. Její nejstarší dcera se na podzim provdala do Hamburku, a tak se takřka současně stane matkou i babičkou.“

„Sedlák se raduje, když mu žena daruje první plod jejich lásky, radost má i při druhém a třetím dítěti, při čtvrtém už radost není tak velká. Na místo radosti nastupuje starost. Začíná litovat, že je otcem tolika dětí, nemůže jim totiž zajistit tak dobré vyhlídky, protože jeho majetek je příliš malý. Ve všech dalších dětech vidí nepřátele, kteří mu a jeho rodině ujídají chléb.“

„Důkazem obav z nebezpečí při porodu je mezi venkovany tak obvyklé dlouhé kojení dětí. Skutečně to přispívá k tělesné síle, když děti mohou déle požívat tuto nejlepší výživu, mateřském mléko. Na venkově je hodně takových matek, které kojí ještě další dva nebo tři roky. Venkovští kněží mě ujistili, že je to pouze ze strachu před nebezpečím z nového porodu a z obavy z příliš velkého počtu dětí. Zkušenost totiž učí, že ženy během kojení jen zřídka otěhotní.“

Vyberte dvě tvrzení, pro která lze nalézt oporu ve výše uvedených textech.

- a) Venkovské matky se snažily kojit co nejkratší dobu, aby mohly vypomáhat brzy při zemědělských pracích.
- b) Kojení bylo využíváno jako přirozený způsob antikoncepce.
- c) Při větším počtu dětí v rodině bylo obtížné jim poskytnout dostatečnou péči věnovanou jejich zaopatření a také rozvoji.
- d) Některým párům se nedařilo, aby žena otěhotněla, bylo ale i běžné, že bylo v rodině jenom jedno dítě.
- e) Venkované se snažili mít co největší počet dětí, aby bylo dostatek pracovních sil vhodných pro práci na polnostech.

2	
---	--

Úkol č. 5

Profesor státního lékařství Ignác Nádherný (1789-1867) byl zemským protomedikem Království českého. Byl zdatným organizátorem i odborníkem. Označte 3 aktivity, které souvisejí s jeho činností.

- a) Navýšení počtu venkovských lékařů k roku 1850 na celkových 2000.
- b) Kompletní přestavba pražské kanalizace.
- c) Stavba nových budov fakultní nemocnice – ústavu pro choromyslné a patologicko-anatomického ústavu.
- d) Zavedení rázných opatření proti šíření nakažlivých nemocí včetně očkování proti neštovicím.
- e) Navržení základních principů nemocenského pojištění pro celou monarchii.
- f) Provedení reorganizace zdravotní služby v Praze.
- g) Zavedení úředních poplatků za lékařské výkony.

3	
---	--

Úkol č. 6

Přečtěte si novinové reklamy z roku 1909.

1.

**Které dámy chtějí
sobě zachovat
stále svěží a čis-
tou pleť,**

necht upotřebí ku mytí
obličeje **Pexiderovo
pleť krášlící mý-
dlo a Pexiderovy
mandlové otruby.**
Obličej myje se střídavě
ráno mýdlem a na noc
mandlovými otrubami.
Oboje stojí 90 h a stačí
na celý měsíc. Překvapu-
jící výsledek zaručen.
K dostání jediné u firmy

J. PEXIDER,
velkozávod materialní,
PRAHA, Kr. Vinohrady,
Palackého tř. čis. 10 n.
Kdo pošle předem K 1-20
obdrží výše uvedené obra-
tem pošt. vylacene

2.

Časový insert.
Účastníkům vzletu Wrightova aeroplanu:
SPADLÉ MANDLE
léčí bezpečně, bez bolesti a levně
MUDr. Praktikus Čilý.

SLYŠ – ŇECHU:
náš národ obětavý postavil si Národní
divadlo v Praze, postaví Nár. divadlo
v Brně, ročně vydrží a staví řadu
škol!! Ty nedbej útoků a dále

SVĚ PODPORUJ,
na své síly spoléhej!! Nyní staví sa-
natorium pro lid český na Pleši u Do-
bříše. Pro Čechy nejhorší nemocí posti-
žené: pro Čechy tuberkulosní. Ve pro-
spěch stavby zřízena jest loterie česká,
jejíž los za 1 korunu umožňují výher
za 100.000 K. Tyto losy kupuj a své
podporuj 8284

A CIZÍ ZAVRHNÍ, ODMÍTNÍ!!
Losy dodá též admin. t. l.

3.

A. S pomocí obrázků 1–3 splňte následující úkoly.

a) Napište, která kuchyňská surovina byla v té době využívána pro své blahodárné účinky na pleť.

b) Zakroužkujte tu reklamu, která nejlépe vystihuje slogan: „Národ sobě!“.

c) Napište, která nemoc té doby byla považovaná za jednu z nejhorších.

3

B. Znovu si pozorně přečtěte reklamy a ke každé z nich přiřaďte z nabídky jeden obrázek, který se nejvíce hodí k obsahu reklamy. Šest obrázků nevyužijete.

a)

b)

c)

d)

e)

f)

g)

h)

i)

Odpovědi: 1 –
2 –
3 –

3

Úkol č. 7

Před rokem 1848 působila na lékařské fakultě v Praze řada osobností, které se podílely na tehdejší rozvoji lékařské vědy. K seznamu jmen některých z nich přiřaďte obory, kterými se zabývali. Jedna osoba se mohla zabývat i více oborů, nemusíte využít všechny obory.

Osobnosti

- 1 Jan Křtitel Boháč (1724-1773)
- 2 Jiří Procházka (1749-1820)
- 3 Vincenc Bochdalek (1801-1883)
- 4 Jan Melič (1763-1837)
- 5 Johann N. Fischer (1777-1847)

Nabídka oborů

A – elektrofyziologie;	1 -
B – elektroterapie;	2 -
C – fyziologie;	3 -
D – neurochirurgie;	4 -
E – oftalmologie;	5 -
F – patologie;	
G – porodnictví	

5

Úkol č. 8

A. Dlouhé 19. století přineslo s sebou mimo jiné emancipaci žen. Některé z nich se vydaly na univerzitu, kterou také zdárně ukončily. Přečtěte si následující výroky a s oporou o přiloženou tabulku rozhodněte, zda odpovídají údajům z tabulky (zakroužkujte ANO), či nikoliv (NE).

Ženy byly přijímány na německou univerzitu od roku 1897.

ANO – NE

Do velké války studovalo nejvíce žen na filozofické fakultě.

ANO – NE

Od poloviny prvního desetiletí 20. století bylo přijímáno více žen na lékařskou než filozofickou fakultu.

ANO – NE

Počet studentek na univerzitě stoupal i za velké války.

ANO – NE

Studium teologie, farmacie a práv bylo doménou mužů až do rozpadu monarchie.

ANO – NE

Studium žen na Karlo-Ferdinandově univerzitě v letech 1897-1920

Horní číslice znamená počet žen na české části univerzity, spodní číslice na německé, větší číslice vpravo je součet všech žen na všech fakultách.

Rok	Filozofická	Přírodovědecká	Lékařská	Právnícká	Farmacie	Teologie	Celkem
1897–1898	10 0						10
1898–1899	10 0						10
1899–1900	13 1						14
1900–1901	9 1						10
1901–1902	14 1						15
1902–1903	18 1						19
1903–1904	21 1						22
1904–1905	24 8		7 7	14			46
1905–1906	24 6		4 7	11			41
1906–1907	23 5		8 7	15			43
1907–1908	21 6		6 6	12			39
1908–1909	40 20		9 9	18			78
1909–1910	30 19		10 10	20			69
1910–1911	49 18		23 6	29			96
1911–1912	59 24		27 21	48			131
1912–1913	62 27		21 21	42			131
1913–1914	78 20		65 24	89			187
1914–1915	128 29		116 32	148			305
1915–1916	139 30		188 45	233			402
1916–1917	170 48		235 59	294			512
1917–1918	169 71		310 70	380			620
1918–1919	154 68		388 79	467	80		769
1919–1920	214 72		479 129	608	196		1090

5

B. Mezi ženy, které úspěšně absolvovaly studium na Karlo-Ferdinandově univerzitě, patří i 4 ženy na fotografiích pod zadáním. Ke každé z nich přiřaďte právě jeden medailonek, který odpovídá jejímu profesnímu zaměření.

1 - Z. Baborová

2 - M. Fabiánová

3 - A. Masaryková

4 - A. Honzáková

	Medailonek	Přiřazení
A	Začala jsem studovat medicínu, protože jsem chtěla pomáhat druhým. Měla jsem však špatný zrak, a proto jsem přešla na filozofickou fakultu. Tady se mi podařilo v roce 1903 úspěšně ukončit studium historie, sociologie a filozofie a získat jako čtvrtá žena doktorský titul.	A -
B	Moje cesta k promoci byla dlouhá a namáhavá, ale když jsem v roce 1902 jako vůbec první žena promovala na české Karlo – Ferdinandově univerzitě na doktorku veškerého lékařství, konečně se mi otevřela cesta k soukromé praxi. Moje vědomosti ocenil i známý profesor Josef Thomayer, který zpočátku odmítal hospítce žen, medicek, na své klinice.	B -
C	V roce 1901 se mi podařilo jako první ženě v českých zemích získat doktorát z filozofie. V komisi seděl mimo jiné i budoucí čsl. prezident, prof. TGM. Kromě humanitních oborů jsem se věnovala i medicíně, zoologii a botanice. Španělská chřipka se nevyhnula ani mé rodině a ve čtrnácti letech jí podlehl moje mladší dcera.	C -
D	Patřila jsem mezi první Češky, které dosáhly vysokoškolského vzdělání. Jako druhá promovaná doktorka na filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity jsem se vrátila na nějaký čas na školu, kde jsem před časem úspěšně odmaturovala spolu s Annou Honzákovou. Na Minervě jsem vyučovala matematiku, němčinu a fyziku.	D -

Úkol č. 9

4

A.

Přečtěte si ukázkou z knížky Vzpomínka na Solferino, kterou napsal Henri Dunant (1928-1910) a rozeslal ji v roce 1862 politikům a vojenským představitelům v Evropě.

„Pohled na raněné u Solferina vzbudil ve mně nejdříve jen neurčitou myšlenku na nutnost a možnost prohlášení naprosté nedotknutelnosti raněných a jejich ošetřovatelů.... Napadla mě myšlenka, vychovávat dobrovolné pracovníky na obětavé ošetřovatele, kteří by byli podřízeni stálým Společnostem, svým složením sice národním, ale svým smýšlením a činností mezinárodním.“

Myšlenky Henriho Dunanta rezonovaly společností natolik, že v roce 1863 vznikla ve švýcarském městě

(doplňte název) _____ organizace s názvem (doplňte celý oficiální název)

2

B. Autor myšlenky ochrany zraněných a ošetřovatelů při válečných konfliktech je už skoro zapomenut, ačkoli organizace jím iniciovaná vzkvétá.

Přečtěte si fiktivní vyprávění o jeho životě, v němž jsou uvedeny některé zavádějící informace.

Pět vět, které považujete za chybně formulované, podtrhněte.

„Narodil jsem se do rodiny významného obchodníka v Německu. Všichni jsme byli kalvínského vyznání a moji rodiče se věnovali charitě. I já jsem se zapojil do pomoci sociálně slabým už jako student. Začal jsem pracovat jako bankovní úředník a jako zástupce jedné švýcarské společnosti jsem navštívil několik afrických států. V Africe jsme chtěli podporovat rozvoj zemědělství. Abych s naším projektem seznámil císaře Napoleona I., sjednal jsem si s ním schůzku v Itálii. Když jsem však viděl následky bitvy u Solferina, úplně jsem zapomněl na svůj úkol a začal jsem se ihned věnovat

péči o nemocné. Pomohl jsem založit nemocnici, ve které byli ošetřováni zejména francouzští zranění vojáci. Své zážitky jsem sepsal a začal jsem se věnovat prosazení vzniku mezinárodní organizace na ochranu zraněných a lékařů. Chtěl jsem ale i, aby nově vzniklá organizace bojovala i proti válce samotné a šířila principy humanity. To se mi nedařilo prosadit, a proto jsem organizaci opustil. V podnikání se mi dařilo dobře. Usadil jsem se v Paříži a dál jsem prosazoval své ideály ve svém okolí. Posledních skoro dvacet let svého života jsem strávil ve švýcarském Heidenu. Jeden novinář připomněl moji činnost, začal jsem znovu sám publikovat články prosazující mé myšlenky ohledně lidských práv, zejména rovných práv žen, a mírového hnutí. V roce 1901 jsem se stal nositelem Nobelovy ceny za literaturu.“

5	
---	--

C. Na základě aktivit H. Dunanta v roce 1864 byla v Ženevě na konferenci přijata tzv. První ženevská úmluva. Co je jejím obsahem? Vyberte jednu odpověď.

- a) Poskytovat úlevu zraněným, nemocným vojákům a trosečnickům ozbrojených sil na moři bez ohledu na národnost a rozpoznat znak mezinárodní organizace jako reprezentanta neutrální entity.
- b) Poskytovat úlevu a ochranu válečným zajatcům bez ohledu na národnost. Mocnost, v jejíž moci je válečný zajatec, je povinna se o něho postarat a poskytnout mu ošetření, které vyžaduje jeho zdravotní stav.
- c) Poskytovat úlevu zraněným vojákům bez ohledu na národnost, zajistit neutralitu lékařské péče pro padlé zraněné vojáky a rozpoznat znak mezinárodní organizace jako reprezentanta neutrální entity.
- d) Poskytovat ochranu civilistům, raněným, nemocným, vězňům válečného konfliktu a dalším zranitelným skupinám bez ohledu na jejich rasu, národnost, náboženství nebo politické přesvědčení.

1	
---	--

D. Brzy po založení mezinárodní organizace začaly vznikat stejné organizace v jednotlivých zemích. Česká národní organizace vznikla v roce 1868.

a) Jak se tato organizace jmenovala? Napište celý její původní název: _____

_____.

b) Obdobná organizace vznikla na sklonku roku 1870 pro Markrabství moravské.

Jak zněl analogicky její název? _____.

2	
---	--

E. Po vzniku Československa se proměnila i tato organizace.

Napište název, který přijala v roce 1919. _____

Napište celé jméno prvního/první předsedy/předsedkyně. _____

2	
---	--

Úkol č. 10

Moderní doba s sebou přinesla i fenomén volného času. Za jednoho z průkopníků sportů provozovaných v přírodě bychom mohli označit básníka Jána Kollára. V době, kdy žil v Jeně a navštěvoval svou lásku Mínu, objevil výhody nového dopravního prostředku. Přečtěte si část jeho básnické skladby.

Abych pak běh zrychlil kroku svého
a si času při tom uspořil,
koupil jsem stroj, který utvořil
v Mannheimě Drais roku přítomného.
Jest to vůz, kůň, pěchour spolu, trého
prospěch vtip tu v jedno zatvořil,
aby člověk i noh nemořil
i se vyhnul smrti pádu zlého.
Draisina se volá od nálezce,
za půl hodiny lze přijeti z Jeny k Lobdě
v přípravě té hezce.
Ona nejen lásce krátí dráhu,
než jak těla učí držeti,
tak i ducha vždycky rovnováhu.

A. Zakroužkujte právě 2 prostředky, kterých byla draisina předchůdcem.

- a) jednokolka
- b) velociped
- c) dětské odrážedlo
- d) tříkolka

1	
---	--

B. Městečko, do kterého jezdil Jan Kollár za svou vyvolenou, je dnes předměstím Jeny. Do které spolkové země Německa zamíříte, když tam pojedete na výlet?

- a) Sasko
- b) Bavorsko
- c) Durynsko
- d) Hesensko

1	
---	--

C. Dopište odpovědi na otázky:

- a) Jak se v básni jmenuje městečko, v němž žije básníková milá? _____
- b) Jak se jmenovalo město, ve kterém pan Drais vynalezl svoji draisinu? _____
- c) Co bylo důvodem k tomu, že J. Kollár využíval k návštěvě své milé tento dopravní prostředek?

- d) Jestliže cesta na draisině trvala Kollárovi půl hodiny, dokážete kvalifikovaně odhadnout vzdálenost mezi Jenou a cílem? Vycházejte z toho, že pěší chodec ujde za hodinu asi 6 km a použití draisiny délku cesty zkrátí přibližně o polovinu. Napište číslice s rozmezím 3 km (např: 100-103 km).

- e) Které tři formy pohybu se propojily v mysli tvůrce, aby mohl nový dopravní prostředek vzniknout?

5	
---	--

Úkol č. 11

A. Josef Rössler – Ořovský patří dodnes k největším postavám českého sportu. Má zásluhy na zavedení řady sportů v českých zemích. Vyberte právě 3, které díky němu našly své milovníky v českých zemích.

- a) volejbal
- b) lyžování
- c) fotbal
- d) hokej
- e) parkurové dostihy
- f) ragby

3	
---	--

B. Sportuchtiví nadšenci se začali postupně sdružovat v organizacích, z nichž některé fungují i dodnes. Dobře si prohlédněte vyobrazení a přiřaďte k nim název organizace. Zároveň doplňte jedno z nabízených mott nebo hesel, které odpovídá záměrům dané organizace. U nabídek organizací a hesel vždy dvě nevyužijete.

1.

2.

3.

Nabídka organizací

- a) Sokol
- b) Dělnická tělovýchovná jednota
- c) Hlahol
- d) Orel
- e) Junák

Nabídka hesel

- A. V mysli Boha – v srdci vlast – v paži sílu.
- B. Svěží a svobodný, silný a věrný.
- C. V zdravém těle zdravý duch.
- D. Zdravotní, duchovní a mravní povznesení dělné třídy.
- E. Dobrodružství, charakter, příroda, kamarádi.

Odpovědi:

Zdroj	Organizace	Heslo
1		
2		
3		

3	
---	--

C. Dobře si prohlédněte skupinu sokolských cvičenců a jejich cvičební pomůcky.

Napište, kterému sportu se tato skupina věnovala: _____

1	
---	--

Úkol č. 12

A. Představte si, že jste se ocitli v Rakousku v 80. letech 19. století a setkali jste se továrním inspektorem, který se s vámi podělil o svůj aktuální zážitek: „Dnes jsem byl na inspekci v místní textilce. Zjistil jsem mimo jiné, že se majitel rozhodl podpořit vznik nové knihovny. Chtěl totiž, aby se jeho dělníci...“

Vyberte z nabízených možností právě 2 cíle, které by taková tovární knihovna mohla mít.

- a) seznámili se současnou literaturou
- b) připravili na další studium obsluhy strojů
- c) motivovali ke spořádanému životu
- d) humanizovali

1	
---	--

B. Nejen dělník by se rád do knihovny zapsal, ale bránily mu v tom objektivní příčiny. Vyberte právě jednu, která by podle vás nejvíce mohla bránit dělníkovi stát se čtenářem místní tovární knihovny.

- a) malý knihovní fond
- b) vysoká taxa
- c) pracovní vytížení
- d) negramotnost

1	
---	--

Úkol č. 13

Cestování za zdravím a odpočinkem je velmi často spojeno s lázeňským pobytem. Největší rozmach zažily lázně na území rakouského mocnářství v 18.- 20. století.

A. Reklama se stala nedílnou součástí všech propagačních materiálů. Ne vždy se jednalo ale pouze o reklamu. Prohlédněte si následující dva obrázky a rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda ve vztahu ke zdroji platí (zakroužkujte ANO), či nikoliv (zakroužkujte NE).

Ceskými lázeňskými lékaři v Karlových Varech doporučovaná a ordinovaná

»IDA«

ZDRAVOTNÍ KYSELKA z min. lázní v Běláá u Náchoda.

Přednosti její: Je ideálně čistá, příjemné chuti, osvěžující, nenadýmá a pro chemické své složení hodí se za každodenní stolní nápoj, jak prosíá, tak smšená s vínem a šťavami.

V Karlových Varech zavedena je „Ida“ a na skladě v hotelu „Beseda“ u p restaurátora Krížíka, Lothringerstrasse 1107 a v lékárně „U anděla“ (Engelapotheke) proti vřídlu (Sprudelstrasse).

Jiných místech sklady - a lze také objednat u správy min. lázní v Běláá za ceny velmi mírné.

České hosty lázeňské

žádáme, aby v lázeňských místech v zemích českých ve všem dovolávali se práv národnosti naší a obzvláště také všude naléhali na vyložení českých časopisů ve veřejných místnostech lázeňských.

Zároveň dovoluujeme si doporučit k odehrání politický denník (ranní a odpolední vydání)

HLAS NÁRODA

a týdenní přílohou pro zábavu a poučení, nazvanou

NEDĚLNÍ LISTY.

Předplácí se poštou:

a) s jednou záсылkou denně: na měsíc 1 zl. 80 kr., na čtvrt léta 5 zl. 30 kr.

b) se záсылkou každého vydání zvlášť: na měsíc 2 zl. 10 kr., na čtvrt léta 6 zl. 30 kr.

Číslo na okázku zasílají se každému v Praze i na venkově, kdož o ně požádá, zdarma a franko.

Vydavatelstvo „Hlasu Národa“

v Praze, v Pátravově ulici č. 15.

Lázeňští lékaři doporučovali zdravotní kyselku Idu mimo jiné i pro její cenovou dostupnost.

ANO – NE

Ida byla stáčena v českých lázních, proto ji doporučovali čeští lázeňští lékaři.

ANO – NE

Kyselka Ida měla ideální složení pro každodenní použití.

ANO – NE

Čeští lázeňští hosté byli mimo jiné také vyzývání k politické angažovanosti.

ANO – NE

Český tisk byl dostupný v lázních v českých zemích pouze omezeně.

ANO – NE

Hlas národa vycházel v hlavním městě rakouského mocnářství.

ANO – NE

B. Národnostní spory ve 2. polovině 19. století se promítly i lázeňského života. Návštěvu Karlsbadu okomentoval Jan Neruda ve své stati následovně.

„Smutno je Čechovi v těchto lázních českých, smutněji než v cizině... Že v lázních těch český živel česky se vůbec nejeví, nebo že se slabě slabounce zjevuje toliko tomu, kdo po něm pátrá pílí zrovna zimničnou, tím není vinen jen zdejší obyvatel Němec ... tím byli a posud jsme hlavně my vinni sami.... Chodíš ulicemi. Votivních tabulí sta, francouzských, anglických, ruských, polských, německých, české sotva dvě, staré. Čteš nápis mramorové desky: „Zde bydlel Mickiewicz.“ A kde bydlel Jungmann, který zde byl as třikráte? ... Tak mnoho tu výtečných průmyslníků českých, mají nápisy francouzské, ruské, polské – o českém slově ani památky! Hledáš lázeňského lékaře – lékařů tu usedlých jako much, Čech mezi nimi ani jeden! Vejdeš do knihkupectví. Lázeňská literatura je velmi bohatá a zase ve všech jazycích – ani jedné knížečky české... Tamhle jdou dámy se svými dětmi. Znáám je z Prahy. Jsou to vlastenky. Zastaví se spolu. „Františku, nedováděj“, napomíná jedna bujného svého klučinu, pak obrátí se k druhé: „Nein, wie prächtig Sie heute aussehen!“

Vyberte právě 3 tvrzení, která vyplývají z textu

- a) Nerudovi se nelíbí multikulturní ráz lázní.
- b) Ve městě se nachází nebývalé množství pamětních tabulí.
- c) Místní knihkupectví jsou velmi zásobená cizojazyčnou literaturou.
- d) Němčení není typické pouze pro karlovarské obyvatele.
- e) Podle Nerudy zaostává propagace úspěchů Čechů v průmyslu.

3	
---	--

C. Mezi svérázné osobnosti v oblasti lázeňství patřil Vincenz Priessnitz. Žil v dnešním Jeseníku (dříve Grafenberk). Ačkoliv neměl lékařské vzdělání, podařilo se mu prosadit zřízení malých lázní, ve kterých za dozoru místních lékařů praktikoval své léčebné metody.

V nabídce podtrhněte ty tři činnosti, které hosté mohli v jeho lázních absolvovat.

Činnosti:

Procházky na čerstvém vzduchu; venkovní koupele a polokoupele; nahřívání zad teplými kameny;

chůze ve studené pramenité vodě; hřejivé voskové zábaly rukou a nohou; hipoterapie.

3	
---	--

D. Jak se dnes jmenuje lázeňské odvětví, které V. Priessnitz založil?

1	
---	--

Celkem:

80	
----	--

Rozřazovací otázka

Mezi níže uvedenými tvrzeními o stavu zdravotnictví mezi lety 1740-1848 zakroužkujte deset z nich, která považujete za faktograficky správná.

- a) V roce 1831 byl v Praze otevřen první špitál pro nemocné cholerou.
- b) Profesor Václav Piřha byl před rokem 1848 významným gynekologem.
- c) Ve zdravotním řádu pro České království z roku 1753 jsou uvedeny pokyny, jak má lékařská fakulta školit a zkoušet uchazeče o titul doktora medicíny, chirurga, ranlékaře, lékárníka i lazebníka.
- d) První dětská nemocnice byla otevřena v roce 1842 zásluhou pražského praktika Eduarda Kratzmanna.
- e) Místa úředních lékařů před rokem 1848 (krajští lékaři, ranlékaři, pražští fyzici) byla výnosná.
- f) V první polovině 19. století byla praxe soukromých lékařů vymezena přísnými normami.
- g) Ústav pro výchovu zdravotníků na Moravě byl otevřen v roce 1782 při univerzitě v Olomouci jako lyceum s oddělením pro lékařsko-chirurgické studium.
- h) Základní zdravotní řády habsburské monarchie byly inspirovány pruskými a pro celou říši Marie Terezie byl vydán centrální říšský zdravotní zákon (generální zdravotní normativ) v roce 1770.
- i) Vincenc Julius Krombholz se věnoval teoretické chirurgii, státnímu a soudnímu lékařství, speciální patologii a terapii, vyšší anatomii a fyziologií a také botanikou.
- j) První dvě české lékařky vystudovaly lékařství v tomto období ve Švýcarsku.
- k) Zápisy o nemocech konkrétních pacientů a jejich léčení zdravotníky jsou před rokem 1948 vzácné.
- l) Lékaři přijímali pacienty v chudě vybavených specializovaných ordinacích.
- m) Bratr Josefa Jungmanna Antonín se podílel na tvorbě české lékařské terminologie.
- n) V roce 1818 vyšel dekret, který roztřídil nemocnice na státní a místní a vymezil jejich odlišnosti.
- o) Spolek českých lékařů byl založen kolem roku 1830.

10	
----	--

KATEDRA POMOČNÝCH
VED HISTORICKÝCH
A ARCHIVNICTVÍ

**DĚJEPISNÁ
OLYMPIÁDA
54. ročník –
2024/2025**

Krajské kolo – řešení II. kategorie

Tematické zaměření ročníku:

**„Ve středu zájmu člověk aneb Péče o duši a tělo od osvícenství po španělskou chřipku.“
(1740-1920)**

Číslo otázky	Správná odpověď	Způsob hodnocení	Počet bodů max.
1	1–e 2–g 3–i 4–f 5–b 6–h 7–j 8–c 9–d 10–a	Každá správná odpověď 0,5 bodu.	5
2	A. a), d), e). B. a) b) d). C. NE/ANO/ANO/ANO/ANO	A. Každá správná 1, dohromady 3. B. Každá správná 1, dohromady 3. C. Každá správná 1, dohromady 5.	11
3	d).	Správná 1 bod.	1
4	b); c).	Každá správná 1 b.	2
5	c), d), f) .	Každá správná 1 b.	3
6	A. a) mandlové otruby, případně mandle b) zakroužkovaná bude reklama 3., c) tuberkulóza. B. 1 c), 2 e), 3 a).	A. Každá správná 1 bod = 3 B. Každá správná 1 = 3	6
7	1–A, B	Správná 1 bod	5

	2–C, E 3–F 4–G 5–E Poznámka k B: u J. K. Boháče se uvádí i jiný rok úmrtí, 1768. My uvádíme 1773, protože je tento rok i v doporučené literatuře. Letopočty jsou u jmen pro snazší orientaci v chronologii.	(a to i v případě č. 1 a 2, kde jsou přiřazeny dva obory; je-li přiřazen pouze jeden = žádný bod)	
8	A. NE/ANO/ANO/ANO/ANO B. A-3; B-4; C-1; D-2.	A. Každá správná 1, celkem 5 B. Každá správná 1, celkem 4	9
9	A. Ženevě; Mezinárodní výbor Červeného kříže (uznává se pouze celý název). Poznámka: mezinárodní výbor Červeného kříže je uveden ve zdrojovém materiálu, který je v povinné literatuře. Tento název je oficiální až od roku 1873, proto je uznávaná i varianta odpovědi je: <i>Mezinárodní výbor pro pomoc raněným vojákům (název z roku 1863.)</i> B. Podtržené věty: Narodil jsem se do rodiny významného obchodníka v Německu . (správně Švýcarsku) Abych s naším projektem seznámil císaře Napoleona I. , sjednal jsem si s ním schůzku v Itálii. (správně Napoleona III.) Pomohl jsem založit nemocnici, ve které byli ošetřováni zejména francouzští zranění vojáci. (správně všichni vojáci bez ohledu na národnost) V podnikání se mi dařilo dobře . (musel vyhlásit bankrot) V roce 1901 jsem se stal nositelem Nobelovy ceny za literaturu . (míru) C. c) D. Vlastenecký pomocný spolek Červeného kříže pro Království české Vlastenecký pomocný spolek Červeného kříže pro Markrabství moravské E. Československý červený kříž dr. Alice Masaryková (dr. Alice Garrigue Masaryková)	A. každý správný název 1 bod, celkem 2 . B. Za každou potvrzenou větu s chybou 1 bod, celkem 5 . C. Správná odpověď = 1 bod. D. Pouze celý správný název za 1 bod. Dohromady 2 . E. Pouze celý název a celé jméno, celkem 2 body.	12
10	A. b), c). B. c)	A. 1 bod za obě správná označení, za jedno správné 0 bodů. B. 1 bod C. Každá správná	

	C. a) Lobda b) Mannheim c) úspora času, urychlení cesty ap – cokoli v tomto významu d) 7-9 km (uznávají se i varianty 6-8; 8-10) e) propojila se myšlenka pohybu vozu, pěší chůze a pohybu koně – konstrukce se sedlem je varianta vozu, odrážení nohama napodobuje pohyby koně a kombinace kol a nohou napodobuje 4 kola u vozu. Uznává se cokoli v tomto významu, co dává smysl.	odpověď – 1 bod, celkem 5.	7
11	A. b), c), d). B. 1–b) - D 2–a) – C 3–d) – A C. Gymnastika (sportovní gymnastika, mužská gymnastika)	A. Každá správná 1, celkem 3. B. Správná trojice je 1 bod, dohromady 3 body. C. správná odpověď 1 bod	7
12	A. c), d). B. d)	A. Obě odpovědi 1 bod; 1 správná odpověď 0 bodů. B. 1 odpověď 1 bod.	2
13	A. ANO/ANO/ANO/NE/ANO/NE B. b), c), d) C. procházky na čerstvém vzduchu, venkovní koupele a polokoupele, chůze v pramenité vodě. D. hydroterapie (vodol léčba)	A. 6 správných = 3 body, 5-4 správné = 2 body, 4-2 správné = 1 bod, 1 správné 0 bodů. B. Každá správná 1 bod, dohromady 3. C. Každé správné potvrzení = 1 bod, celkem 3. D. 1 správná = 1 bod.	10
	Celkem		80
Roz- řazov.	Označeno má být: a); c); d); e); g); h); i); k); m); n).	Každá správná 1 bod	10

Poznámka:

Při shodě bodů dále rozhoduje počet bodů u **rozřazovací otázky (max.10)**.

Pokud dojde ke shodě bodového hodnocení i po rozřazovací otázce, rozhoduje **dále součet získaných bodů u otázek č. 2 (11 bodů) + č. 9 (12 bodů) = max. 23**.

Zdroje otázek

Č. ot.	Zdroje
1	SOCHA, P., UTRNÍK-STRYGATOVÁ, M., <i>Špína. Smradlavé dějiny hygieny</i> , Praha: Slovart s.r.o., 2022, str. 13-16.
2	A.+B LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M., <i>Z dějin české každodennosti. Život v 19. století</i> , Praha: Karolinum, 2017, s. 43. C BEČKOVÁ, Kateřina. <i>ASANACE – zatracovaný i obdivovaný projekt obce Pražské: Příspěvek k dějinám pražské asanace</i> . Online. In: Klub za starou Prahu. Dostupné z: http://stary-web.zastarouprahu.cz/pragensia/asanace/beckova.htm . [cit. 2025-02-16].
3	<i>Atlas českých dějin</i> , 2. díl – od r. 1618, Praha: Kartografie, 2003, str. 40 a 52.
4	KVIRENC, J., <i>Evropa do roku 1914. Historie v dokumentech</i> , Liberec: Dialog 2007, str. 179.
5	ČERNÝ, K., SVOBODNÝ, P. (ed.) <i>Lékařství</i> (Velké dějiny zemí Koruny české), Praha: Paseka, 2023, str. 214-218.
6	A. Humoristické listy, 1909, roč. 33, č. 2., s. 3.; Humoristické listy, 1909, roč. 33, č. 2., s. 3; Lidové noviny ze dne 17. 10. 1909, roč. 17, č. 286, s. 9. Dostupné z: https://www.lidovenoviny.cz/ctecka.aspx?d=17.10.1909&e=LN1#strana=8 B. a) https://www.aurumpro.cz/p/stribrna-mince-1-korona-frantiska-josefa-i-rakouska-razba-1913?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAiOa9BhBqEiwABCdG84AkReQWtWXFbq8xyh7xCzV1vxztO4m5yPr9sUrUjEk6Rax1DWbp_BoCozYQAvD_BwE b) https://aukro.cz/stara-lekarenska-lahvicka-peroxid-vodiku-100-ml-6984198693 c) Jaroslav Frečer, Ditmar's Erben, 135 let keramické továrny Znojmo, LAUFEN CZ s. r. o., červenec 2013, s. 39, dostupné z: https://www.jika.sk/katalog/katalogy d) https://www.numismatikacb.cz/ceskoslovensko-1919-1939-1-koruna-1919# e) https://cs.wikipedia.org/wiki/Wright_Flyer#/media/Soubor:First_flight2.jpg f) https://www.dotyk.cz/magazin/cholera-v-londyne-1854-30000113.html g) https://cs.wikipedia.org/wiki/Breguet-Dorand_Gyroplane_Laboratoire#/media/Soubor:Gyroplane-Laboratoire1.jpg h) https://www.nivea.cz/o-spolecnosti/brand-history i) https://www.vitalia.cz/galerie/historie-stomatologie/18/
7	ČERNÝ, K., SVOBODNÝ, P. (ed.) <i>Lékařství</i> (Velké dějiny zemí Koruny české), Praha: Paseka, 2023, str. 239-243.
8	A. https://praha.mkc.cz/temata/vyznamne-zeny-nemecky-hovoric-prahy/zeny-na-vysokych-skolach B. A. Masaryková; https://www.akropolis.cz/content/alice-masarykova A. Honzáková; https://cs.wikipedia.org/wiki/Anna_Honz%C3%A1kov%C3%A1#/media/Soubor:Anna_Honzakova_1902.jpg Z. Baborová https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zdenka_Baborova_1901_Vilim.png M. Fabiánová https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Album_representant%C5%AF_v%C5%A1ech_obor%C5%AF_ve%C5%99ejn%C3%A9ho_%C5%BEivota_%C4%8Deskoslovensk%C3%A9ho_-_1927_-_Marie_Fabi%C3%A1nov%C3%A1.png

9	A. KVIRENC, <i>Evropa do roku 1914. Historie v dokumentech</i>, Liberec: Dialog 2007, str. 206. B. <i>Henri Dunant</i>. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. [cit. 2025-02-17]. C. <i>Mezinárodní červený kříž</i>. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_%C4%8Derven%C3%BD_k%C5%99%C3%AD%C5%BE. [cit. 2025-02-18]. D+E <i>155 let Červeného kříže v českých zemích</i>. Online. In: Český červený kříž. Dostupné z: https://www.cervenyriz.eu/aktuality/155-let-cerveneho-krize-v-ceskych-zemich. [cit. 2025-02-18].
10	LENDEROVÁ, M., JIRÁNEK, T., MACKOVÁ, M., <i>Z dějin české každodennosti. Život v 19. století</i> , Praha: Karolinum, 2017, s. 352.
11	Digitální archiv Šechtl a Voseček, Skupinové fotografie sokolů, umístění 453/14, deska 7821_sokolové.
12	A. + B. NEBŘENSKÝ, Z., <i>Katedrály industriálního věku</i> , Praha: LN 2019., s. 161-163.
13	A. RUTTE, E. M., <i>Průvodce po Karlových Varech a okolí</i>, Praha: 1888 inzertní příloha KARLOVY VARY. Ilustrovaný průvodce pro české lázeňské hosty, Praha: Spolek českých lázeňských hostů karlovarských, 1914, inzertní příloha. B. WAJS, M., <i>České literární Karlovarsko I.</i>, Plzeň 1972, s. 110-111. C+D UTNIK-STRUGALA, M., <i>Špína</i>. Smradlavá historie hygieny, Slovart, 2022, str. 147-150, ČERNÝ, K., SVOBODNÝ, P. (ed.) <i>Lékařství</i> (Velké dějiny zemí Koruny české), Praha: Paseka, 2023, str. 203-204.
Rozř.	ČERNÝ, K., SVOBODNÝ, P. (ed.) <i>Lékařství</i> (Velké dějiny zemí Koruny české), Praha: Paseka, 2023, str. 213-244.